

Rub informační společnosti

Ivan Turnovec

Žijeme v době rozvoje výpočetní techniky, informací a informatiky, v době, kdy osobní zkušenost je vytlačována virtuální realitou a zpravodajstvím sdělovacích prostředků. Množství agresivně vnucovaných informačních podnětů, bez ohledu na jejich obsah (stále častější jsou v té záplavě i údaje zcela nepravdivé), může působit opojně. Informační exploze ale časem otupuje, protože jednotlivé vjemy se překrývají. Specifickým příkladem může být i vjemové obžerství - konzument požaduje stále výraznější podněty (typickou ukázkou jsou stále drastičtější scény akčních filmů). Nebezpečí vjemové otupělosti výrazně roste při cíleném zneužívání sdělovacích prostředků v případě politických stran nebo různých zájmových skupin. Pravdivost politických zpráv je osobní zkušeností většinou neověřitelná. Lidskou psychiku ovlivňuje i stále vzrůstající vliv legální reklamy, která je většinou škodlivá, nicméně ve společnosti tolerovaná.

"Množství násilí, které může díky uvedeným charakteristikám vnímat (a také často vnímá) dítě za jediný den z televizní obrazovky, převyšuje celoživotní zkušenost středověkého žoldnéře." Tento přírůbek ekologa Dr. Ivana Ryndy je alarmující. Množství rozdílných vizuálních vjemů a zážitků, které vnímá během každého svého všedního dne kterýkoli Středoevropan, ostatně daleko přesahuje prožitky ve stejné oblasti před sto lety. To má výrazný dopad na společenské i individuální systémy hodnot. Je proto zcela zbytečné vytýkat dnes občanům nedostatek soucítění, netečnost a otrlost vůči každodennímu zpravodajství plnému krve. Média nás přemírou negativních informací nutí reagovat na všechny proměny moderního světa netečností. Učí nás nekorigovanému násilnictví dokonce i k bezprostřednímu okolí. Televizní navádění k násilí, jehož následky již v akčních filmech nejsou předváděny, ohrožující děti a mládež je dostatečně známé. Uvedená fakta naprosto neznamenají rezignaci na vzdálené lidské utrpení. Lidská psychika jednoduše není na takový výkon stavěna, nelze se každodenně znovu ustrnout nad utrpením bližních na druhém konci planety. Je to paradoxní v situaci, kdy se díky globalizaci stáváme bezprostředně závislími na dění kdekoli na světě.

Technologická a hospodářská síla vytvářená vědeckotechnickou revolucí není provázána odpovídající větší odpovědností, ale naopak vede k většímu plýtvání "z cizího". To platí i přes veškerou dělbu práce. Závažným procesem je postupný zánik přirozených kulturně-sociálních a hospodářsko-ekonomických jednotek a jejich hodnotových a citových vazeb - rodin, rodů, osad, vesnic a regionů. S tím zaniká i lokální zájem na co nejšetrnějším, nejúspornějším hospodaření a uspokojování potřeb. Prvotním výrobcem, v bezprostředním kontaktu s přírodou jako zdrojem, zůstává ve vyspělých zemích jen zlomek obyvatelstva (počet zemědělců činí zpravidla méně než jednu dvacetinu pracujících obyvatel). Zprostředkovaná fabriční práce v městských aglomeracích podmiňuje migraci obyvatel. Bez vazby na půdu jako přírodní zdroj se ztrácí pocit sounáležitosti se sousedy, prostředím a krajinou. Ubývá zájem o věci veřejné a chybí mezigenerační komunikace, dochází k degradaci kulturního i životního prostředí. Zde dochází k formování populace spotřební reklamou. I při respektování větší efektivity dělby práce při hromadné výrobě v rámci nových technologií dochází ke stále větší exploataci přírody a zatížení antropogenními odpady. Dochází k rozporu mezi tržním hospodářstvím, založeným na individuální motivaci osobního zisku, a snahou o optimální využití hmotných statků a prostředků k uspokojení veřejných zájmů i práv všech. Vzhledem k nerovnoměrnému vývoji různých částí planety dochází k mnoha konfliktům sociálním, národnostním a hospodářským, přičemž důvodem není nic jiného než snaha o dělení planetárních surovinových a energetických zdrojů. Dopady lidské činnosti přestávají působit v časových horizontech, přesahujících délku lidského života, a tím i bezprostřední individuální zkušenost. Začínají být i v globálním rozměru měřitelné zkušenosti jedince. Čas se neustále krátí, a to je varující. Informační technologie vytvářením virtuální reality zatím jen podporují postupné odcizení člověka jeho životnímu prostředí. Varující slova jednotlivců nemají zatím dostatečnou váhu. To je skutečně škoda.